

Indianka Ashaninka laureatką Goldmann Environmental Prize

19 maja 2014

Po pokonaniu traumatycznych doświadczeń, Ruth Buendia Mestoquiari zjednoczyła swoich rodaków z ludu Ashaninka w opozycji do dwóch dużych zapór, których budowa miała doprowadzić do wysiedlenia rdzennych społeczności znad rzeki Ene – dodajmy – społeczności podnoszących się dopiero po ciężkich ranach zadanych im podczas walk zbrojnych, rozdzierających Peru jeszcze w latach jej dzieciństwa. Trudna historia, niezwykła odwaga i zaangażowanie Ruth w obronę zasobów naturalnych jej ludu znalazły uznanie w oczach kapituły Goldmann Environmental Prize, która wytypowała ją do grona sześciu osób odznaczonych specjalnym wyróżnieniem w roku 2014. Środowiskowa nagroda Goldmanna, zwana również „ekologicznym noblem” przyznawana jest od 25 lat wytrwałym obrońcom środowiska ze wszystkich zamieszkanego kontynentów, odnoszącym sukces pomimo przeważających sił zmierzających do destrukcji.

W 2010 roku rządy Brazylii i Peru zatwierdziły dwustronne porozumienie energetyczne zakładające budowę serii wielkich elektrowni wodnych w peruwiańskiej Amazonii. Zgodnie z umową,

większość wyprodukowanej energii eksportowano by do Brazylii. Lokalne społeczności, otrzymując w zamian kilka korzyści gospodarczych, miały oglądać ziemię swych przodków zalewaną przez nieprzebrane ilości wody wytrąconej z dotychczasowego biegu rzeki. Gdyby plany wdrożono w życie, lud Ashaninka, rdzenni mieszkańcy regionu, wiedli by życie w cieniu tamy Pakitzapango – wzniesionej na rzece Ene i rzucającej na kolana podstawowe środki tamtejszej egzystencji: rolnictwo, łowiectwo i rybołówstwo. Porozumienie zawarto bez uprzedniej konsultacji z Indianami, jak wymaga tego Międzynarodowa Konwencja Organizacji Pracy ILO'169, ratyfikowana przez peruwiański rząd w 2006 roku.

Ruth Buendia miała 12 lat gdy bojownicy Świetlistego Szlakunajechali terytorium Ashaninków, zakładając na nim swoją bazę operacyjną. Jej ojciec wkrótce zginął w fali przemocy która wówczas zalała tubylcze terytoria, matka zaś pragnąc zapewnić bezpieczeństwo córce wysłała ją do Limy. W trakcie wojny śmierć poniosło tysiące Ashaninków, jeszcze więcej musiało zbiegać ze swoich tradycyjnych ziem, stając się uchodźcami. Po powrocie do domu Buendia pracowała w barze serwującym sok. Pewnego dnia jeden z klientów, jak się okazało jej krajan, rozpoznał w niej Ashaninkę i zachęcił do wstąpienia w szeregi CARE, stowarzyszenia reprezentującego Ashaninków znad rzeki Ene. Pragnąc odnaleźć swoje korzenie Ruth zaczęła działać jako wolontariuszka w organizacji; występowała na rzecz zapewnienia usług publicznych członkom swojego ludu. W trakcie podróży po terytorium przodków spotkała kilku ludzi którzy znali i szanowali jej ojca.

W 2004 roku, w wieku 27 lat, Ruth Buendia Mestoquiari została pierwszą kobietą-przewodniczącą która stanęła na czele CARE. Niedługo po historycznym wyborze wyczytała z gazet o planach budowy potężnych tam w dorzeczu Ene; masywne zapory, jeśli by tylko powstały, doprowadziłyby do wysiedlenia tysięcy Ashaninków, a co za tym idzie, otwarcia starych ran z wojny domowej zakończonej zaledwie 10 lat wcześniej. Wstrząśnięta

Buendia, wraz z innymi aktywistami Ashaninków rozpoczęła kampanię mającą na celu uświadomienie okolicznych mieszkańców, a także całe społeczeństwo peruwiańskie, jak katastrofalne skutki będzie miało wdrożenie tych planów w życie. Zorganizowała lokalnych Ashaninków w opozycji wobec projektu. Dzięki wytrwałym zabiegom tubylczych działaczy za pomocą symulacji komputerowych przedstawiono przewidywalny przebieg i rozmiary powodzi, którą wywołała by tama. Zabiegając o wysłuchanie głosu Ashaninków, Ruth Buendia pojechała do Waszyngtonu, gdzie jako reprezentantka delegacji swej tubylczej nacji, przedstawiła sprawozdanie na temat wpływu rozwoju projektów energetycznych w Peru przez Międzyamerykańską Komisję Praw Człowieka (IACHR).

W grudniu 2010 roku nagłośnienie sprawy i negatywne recenzje jakie zbierał projekt, zmusiły peruwiańskie Ministerstwo Energetyki do odmowy przedłużenia koncesji na budowę tamy Pakitzapango. W następnym roku, brazylijski Odebrecht, główny finansista innej zapory – Tambo 40 – ogłosił, że wycofuje się z projektu z uwagi na niechęć lokalnych społeczności. Chociaż projekt tamy Pakitzapango, znajdując się w przewodzie sądowym, nie został jeszcze do końca oddalony, Ruth Buendia już intensywnie działa na rzecz uznania prawa do ziemi przysługującego Ashaninkom. Opracowuje również plan zagospodarowania rezerwy komunalnej Ashaninków, który pozwoli lokalnym społecznościom gromadzić środki dzięki stabilnym programom gospodarczym, w tym między innymi poprzez uprawę kawy, kakao i sezamu.

Obok Ruth Buendi Mestoquiari, kapituła Goldman Environmental Price wyróżniła także pięć innych osób. Ramesh Agrawal zorganizował członków indyjskiej społeczności, która zażądała prawa do informacji dotyczących rozwoju projektów przemysłowych i wywołała skuteczny nacisk prowadzący do cofnięcia niebezpiecznych dlań koncesji górniczych. Desmond D'Sa zorganizował poszkodowane społeczności z Południowego Durbanu; wspólnie udało im się wymusić zamknięcie składowiska

toksycznych odpadów i niebezpiecznych chemikaliów, naruszających konstytucyjne prawo do bezpieczeństwa i czystego środowiska. Suren Gazaryan, rosyjski zoolog i uznany znawca nietoperzy, prowadził wiele kampanii obnażających korupcję rosyjskiego rządu i nielegalne wykorzystanie chronionych obszarów leśnych, położonych nieopodal wybrzeża Morza Czarnego, w pobliżu miejsca zimowej olimpiady w Soczi'2014. Rudi Putra, indonezyjski biolog, zasłużył się walką z nielegalnymi plantacjami palmy oleistej, niszczącymi ogromne obszary lasu w północnej Sumatrze. Jego działalność przysłużyła się zachowaniu siedlisk nosorożca sumatrzańskiego zagrożonego wyginięciem. Helen Holden Slottje ze Stanów Zjednoczonych wykorzystując klauzulę zawartą w konstytucji, przypominała o prawach gmin do podejmowania decyzji dotyczących wykorzystania lokalnych gruntów. Dzięki temu Slottje pomogła wielu gminom w stanie Nowym Jork, broniącym się przed firmami naftowymi i gazowymi – zaczęto wprowadzać lokalne zakazy szczelinowania hydraulicznego.

Opracowanie: Damian Żuchowski

Na podstawie: www.theatlantic.com, goldmanprize.org, www.aidesep.org.pe

Dla „Wolnych Mediów”